Uitvoeringsagenda Gezondheid 2024-2027

Voortgangsrapportage 2026

Provincie Noord-Brabant

1 Inleiding

1.1 Introductie

De provincie Noord-Brabant werkt aan de ambitie om voor iedere Brabander in 2030 drie extra gezonde levensjaren te realiseren. Gezondheid gaat daarbij over meer dan zorg alleen. De omgeving waarin mensen wonen, werken, reizen en recreëren heeft grote invloed op hun gezondheid. Daarom is gezondheid verbonden met provinciale opgaven zoals wonen, mobiliteit, landbouw, natuur, water, klimaat en leefomgeving.

Door gezondheid expliciet en consequent te verankeren in ons beleid werken wij aan een Brabant waarin iedereen, jong en oud, gelijke kansen heeft op een gezond leven, nu en in de toekomst.

De maatschappelijke opgaven op het gebied van gezondheid blijven groot. Gezondheidsverschillen tussen inwoners zijn nog steeds aanwezig. Ook hebben ontwikkelingen zoals klimaatverandering, luchtkwaliteit, infectieziekten, verstedelijking en veranderingen in het landelijk gebied invloed op de gezondheid van Brabanders.

In samenhang met andere provinciale programma's hebben wij het afgelopen jaar intensief samengewerkt en gerichte stappen gezet om gezondheid structureel te versterken. Daarbij werken wij samen met gemeenten, GGD'en, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties.

Gezondheid krijgt steeds vaker een plek in de manier waarop de provincie beleid ontwikkelt en uitvoert. Niet als afzonderlijk beleid, maar als onderdeel van de keuzes die wij maken voor de inrichting van Brabant. Daarmee werken wij aan een gezonde leefomgeving als basis voor een gezond leven.

In deze voortgangsrapportage beschrijven wij de belangrijkste ontwikkelingen die invloed hebben op de realisatie van de Uitvoeringsagenda Gezondheid 2024-2027. Ook geven wij aan wat deze ontwikkelingen betekenen voor de verdere uitvoering van de agenda.

1.2 Kernboodschap

Gezondheid krijgt een steeds stevigere plek binnen het provinciale beleid. De afgelopen jaren zijn belangrijke stappen gezet om gezondheid structureel mee te nemen in beleidskeuzes op het gebied van leefomgeving, landbouw, natuur, water, mobiliteit, klimaat en brede welvaart.

Door gezondheid expliciet en consequent te verankeren in ons beleid werken wij aan een Brabant waarin iedereen gelijke kansen heeft op een gezond leven. Daarbij hanteren wij steeds nadrukkelijker het principe van Health in All Policies (HiAP): gezondheid wordt meegenomen in alle beleidsterreinen waarop de provincie actief is. Daarbij richten wij ons op de factoren waarop de provincie daadwerkelijk verschil kan maken, zoals een gezonde leefomgeving, schone lucht, voldoende groen en een aantrekkelijk woon- en leefklimaat.

Het Brabantse Model Positieve Gezondheid is verder toegepast als kader voor integraal gezondheidsbeleid. Hierdoor worden gezondheidskansen en gezondheidsrisico's steeds vaker vroegtijdig zichtbaar en meegewogen in beleidskeuzes.

Ook op complexe dossiers blijven wij actief. De gezondheidsrisico's rond geitenhouderijen, de mogelijke effecten van gewasbeschermingsmiddelen en de maatschappelijke gevolgen van

zoönosen als Q-koorts en corona vragen om blijvende aandacht, kennisontwikkeling en samenwerking met partners.

De voortgang van het afgelopen jaar laat zien dat de ingezette koers werkt. Tegelijkertijd zijn wij er nog niet. Het versterken van gezondheid en het verkleinen van gezondheidsverschillen vragen om een lange adem. Daarom blijven wij investeren in een gezonde leefomgeving en een samenhangende aanpak die op termijn bijdraagt aan een gezonder Brabant.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 beschrijven wij de belangrijkste ontwikkelingen die invloed hebben gehad op de realisatie van de Uitvoeringsagenda Gezondheid 2024-2027. Per ontwikkeling geven wij aan wat dit betekent voor de verdere uitvoering van de agenda.

Hoofdstuk 3 bevat het financieel overzicht van de uitvoeringsagenda en geeft inzicht in de beschikbare middelen en de uitvoering daarvan.

In hoofdstuk 4 zijn de voorgestelde aanpassingen van de uitvoeringsagenda samengevat. Hiermee ontstaat een overzicht van de wijzigingen die nodig zijn om de uitvoeringsagenda actueel en uitvoerbaar te houden.

2 Ontwikkelingen met impact op de uitvoering

2.1 Gezondheid als onderdeel van provinciaal beleid

Er zijn verdere stappen gezet om gezondheid structureel onderdeel te maken van provinciaal beleid. Gezondheid wordt steeds vaker meegenomen bij vraagstukken rondom wonen, mobiliteit, landbouw, natuur, water, klimaat en ruimtelijke ontwikkeling.

Het Brabantse Model Positieve Gezondheid speelt hierbij een belangrijke rol. Het model helpt om gezondheid vanuit meerdere perspectieven te bekijken. Beleidsprogramma's gebruiken het model steeds vaker om gezondheidskansen en gezondheidsrisico's vroegtijdig zichtbaar te maken.

Ook zijn de gezondheidsindicatoren binnen provinciale programma's verder ontwikkeld. Hierdoor ontstaat beter inzicht in de bijdrage van beleid aan gezondheid, preventie en kansengelijkheid. Vanaf de begroting 2026 wordt gezondheid bovendien zichtbaarder verankerd binnen de provinciale beleidsprogramma's.

Impact op de uitvoeringsagenda

Deze ontwikkeling bevestigt dat gezondheid geen afzonderlijk beleidsterrein is, maar een thema dat verbonden is met vrijwel alle provinciale opgaven. De uitvoeringsagenda richt zich daarom op gezondheid als onderdeel van een gezonde leefomgeving en sluit aan bij het principe van Health in All Policies.

2.2 Gezonde leefomgeving centraal

De kwaliteit van de leefomgeving heeft grote invloed op de gezondheid van inwoners. Onderwerpen zoals luchtkwaliteit, geluid, groen, waterkwaliteit, klimaatadaptatie en een gezonde inrichting van de leefomgeving krijgen daarom steeds meer aandacht binnen het provinciale beleid.

Een belangrijk voorbeeld hiervan is de uitvoering van het Schone Lucht Akkoord, waarin de provincie samen met gemeenten, het Rijk en andere partners werkt aan het verbeteren van de luchtkwaliteit en het terugdringen van gezondheidsschade door luchtverontreiniging.

Uit verschillende onderzoeken en monitoringsgegevens blijkt dat luchtkwaliteit ook in Brabant een belangrijk aandachtspunt blijft. Daarnaast groeit de aandacht voor de effecten van klimaatverandering op de gezondheid. Hittestress kan vooral voor ouderen en andere kwetsbare groepen gezondheidsrisico's met zich meebrengen.

Impact op de uitvoeringsagenda

De ontwikkelingen bevestigen het belang van een gezonde leefomgeving als basis voor gezondheid. Binnen de uitvoeringsagenda worden de verbindingen tussen gezondheid, leefomgeving, klimaat, natuur en ruimtelijke ontwikkeling verder versterkt. Daarbij blijft de provincie zich inzetten voor de uitvoering van het Schone Lucht Akkoord, de verdere toepassing van gezondheidsindicatoren en de uitbreiding van maatregelen tegen hittestress.

2.3 Geitenhouderijen, zoönosen en langdurige gevolgen van infectieziekten

De gezondheidsrisico's rond geitenhouderijen hebben al geruime tijd onze aandacht en vragen die aandacht nog steeds. Onderzoek laat zien dat omwonenden van geitenhouderijen een verhoogd risico hebben op longontsteking.

De provincie blijft hierover in gesprek met ondernemers, gemeenten, GGD'en, ministeries en andere betrokken partijen. Ook blijven wij aandacht vragen voor duidelijk en eenduidig landelijk beleid, zodat betrokken partijen weten waar zij aan toe zijn.

Daarnaast blijft de provincie zich inzetten voor kennisontwikkeling en samenwerking rond zoönosen en andere infectieziekten die gevolgen kunnen hebben voor de volksgezondheid. De ervaringen met Q-koorts en corona laten zien dat infectieziekten langdurige gevolgen kunnen hebben voor inwoners en de samenleving. In Brabant ondervinden nog altijd veel mensen hiervan de gevolgen.

Er is daarom steeds meer aandacht voor langdurige klachten na infectieziekten. Binnen de uitvoeringsagenda besteden wij expliciet aandacht aan PAIS (Post Acuut Infectieus Syndroom) en aan de lessen die kunnen worden geleerd uit Q-koorts en post-COVID. Samen met partners blijven wij aandacht vragen voor passende ondersteuning van mensen met langdurige klachten. Ook onderzoeken wij hoe kennis, samenwerking en ondersteuning verder kunnen worden versterkt, onder meer via een mogelijk PAIS-expertisecentrum in Brabant.

Impact op de uitvoeringsagenda

De ontwikkelingen laten zien dat gezondheid, landbouw en leefomgeving nauw met elkaar verbonden zijn. Daarom blijven we inzetten voor kennisontwikkeling, monitoring en samenwerking rond infectieziekten en zoönosen. Ook blijven wij werken aan een goede aanpak van de langdurige gevolgen van infectieziekten en aan het versterken van kennis en expertise op dit gebied.

2.4 Gewasbescherming en gezondheid

De maatschappelijke aandacht voor gewasbeschermingsmiddelen en mogelijke effecten op de gezondheid is verder toegenomen.

De provincie blijft actief betrokken bij dit dossier. Daarbij zetten wij in op kennisontwikkeling, monitoring en een zorgvuldige afweging van gezondheidsbelangen. Ook werken wij samen met gemeenten, GGD'en, kennisinstellingen, agrariërs en maatschappelijke organisaties.

Gezondheid, waterkwaliteit, natuur en landbouwtransitie hangen hierbij nauw met elkaar samen. Daarom kiest de provincie voor een integrale aanpak waarin ruimte is voor innovatie, kennisontwikkeling en praktische oplossingen.

In de komende periode wordt verder gewerkt aan een provinciale aanpak gericht op het verminderen van mogelijke gezondheids- en milieueffecten. Daarbij wordt onder meer gekeken naar innovatieve precisietechnieken en alternatieven die bijdragen aan een lagere afhankelijkheid van chemische gewasbeschermingsmiddelen.

Impact op de uitvoeringsagenda

De uitvoeringsagenda wordt verder versterkt op het gebied van een gezonde leefomgeving. Daarbij blijft kennisontwikkeling een belangrijke basis voor toekomstige beleidskeuzes en wordt de verbinding tussen gezondheid, landbouw, natuur en waterkwaliteit verder versterkt.

2.5 Woonzorgfonds

Met het woonzorgfonds wil de provincie extra investeringskracht organiseren voor de Brabantse woonzorgopgave. De bedoeling is om via een professionele marktpartij de realisatie, herontwikkeling en verduurzaming van woonzorgvastgoed te stimuleren en zo wonen, zorg en leefomgeving meer in samenhang te ontwikkelen. Dit moet bijdragen aan passende woonvormen, toegankelijke zorg dichtbij huis en langer zelfstandig wonen.

De provincie is voornemens hiervoor maximaal € 150 miljoen via de immunisatieportefeuille te investeren in het Achmea Dutch Health Care Property Fund. De investering start met € 20,5 miljoen en wordt vervolgens gefaseerd ingezet. Vervolgtranches zijn gekoppeld aan nieuwe projecten in Noord-Brabant, zodat de inzet van middelen aantoonbaar bijdraagt aan de provinciale opgaven.

Impact op de uitvoeringsagenda

Het woonzorgfonds vormt een aanvullend instrument om uitvoering te geven aan de woonzorgopgave. De komende periode ligt de nadruk op besluitvorming over de fondsdeelname, het verbinden van de investering aan concrete Brabantse projecten en het monitoren van de maatschappelijke en financiële resultaten.

2.6 Kansengelijkheid en mentale gezondheid

Niet iedere Brabander heeft dezelfde kansen op een gezond leven. Verschillen in inkomen, opleiding, leefomgeving en sociale omstandigheden leiden tot gezondheidsverschillen.
Uit diverse onderzoeken blijkt steevast dat de mentale gezondheid van jongeren onder druk staat. Zij hebben onder meer te maken met prestatiedruk, onzekerheid en mentale belasting. Dat vraagt om onze aandacht.

Daarom betrekken we jongeren actief bij de ontwikkeling van ons beleid. Preventie van mentale ongezondheid en het bevorderen van kansengelijkheid staan daarbij centraal. Belangrijke instrumenten die we hiervoor inzetten zijn het Brabants Model Positieve Gezondheid en initiatieven zoals Brabant Gaat Beter. We zoeken hen hiervoor actief op, bijvoorbeeld op school.

Omdat mentale gezondheid formeel geen provinciale kerntaak is, kiezen we voor een aanvullende rol. Daarin richten we ons specifiek op het bespreekbaar maken van het onderwerp en het betrekken van jongeren bij het opstellen van beleid.

Impact op de uitvoeringsagenda

De uitvoeringsagenda blijft inzetten op kansengelijkheid, preventie en betrokkenheid van inwoners. Daarbij krijgen mentale gezondheid, positieve gezondheid en jongerenparticipatie een belangrijke plek binnen de verdere ontwikkeling van het gezondheidsbeleid.

2.7 Dashboard Gezondheid

De monitoring van de Uitvoeringsagenda Gezondheid vindt plaats via het Dashboard Gezondheid. Dit dashboard geeft inzicht in de gezondheidsindicatoren binnen de verschillende provinciale beleidsprogramma's.

Het dashboard laat zien hoe andere beleidsprogramma's bijdragen aan gezondheid. Ook maakt het zichtbaar hoe gezondheid samenhangt met andere provinciale opgaven.

Door de resultaten jaarlijks te monitoren ontstaat inzicht in de voortgang van de uitvoeringsagenda en de bijdrage van het provinciale beleid. Daarmee ondersteunt het dashboard de verdere verankering van gezondheid binnen provinciaal beleid.

Impact op de uitvoeringsagenda

Het Dashboard Gezondheid ondersteunt de verdere verankering van gezondheid binnen provinciaal beleid. Het biedt inzicht in ontwikkelingen, maakt resultaten zichtbaar en ondersteunt het gesprek over gezondheid binnen alle beleidsprogramma's.

3 Financiën

3.1 Financieel overzicht

Naam	Beschikbaar 2024-2027	Realisatie 2024-2025	Ramingen 2026	Ramingen 2027	Restant middelen*	Begrotingswijziging VUA 2026	Begrotingswijziging VUA 2027
Gezondheid	619.610	354.985	166.000	156.000	-57.375	-100.000	100.000

**: gaat om beschikbare middelen mbt UA die in reserve nog beschikbaar zijn*

3.2 Financiële voorstellen

In de motie over het PAIS-expertisecentrum is verzocht te onderzoeken of cofinanciering door betrokken partijen mogelijk is. Inmiddels is gebleken dat cofinanciering mogelijk is. De financiële gevolgen hiervan worden verwerkt in de tweede bestuursrapportage (2e BURAP).

4 Aanpassingen uitvoeringsagenda

Er zijn geen voorstellen om de uitvoeringsagenda te wijzigen.

Provincie Noord-Brabant

Brabantlaan 1
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch
Telefoon (073) 681 28 12
www.brabant.nl